

Секція: Фінанси, гроші і кредит, страхування і біржова справа

ЦУРКАН АЛЬОНА ВОЛОДИМИРІВНА

Студентка кафедри фінансів

Київський національний університет імені Тараса Шевченка

м. Київ Україна

РОЗВИТОК ФОНДОВОГО РИНКУ ТА ПРОБЛЕМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЗАОЩАДЖЕНЬ НАСЕЛЕННЯ В ІНВЕСТИЦІЇ

Актуальність теми дослідження обумовлена важливою роллю заощаджень населення у розвитку інвестиційних процесів країни та наявністю низки проблем у механізмі перетворення заощаджень в інвестиції в Україні.

Участь фізичних осіб в інвестиційних процесах в нашій країні характеризується гранично низьким рівнем, що обумовлено низьким рівнем доходів населення і, відповідно, невисокою схильністю до заощаджень. За результатами опитування компанії GfK Україна, у III кварталі 2016 року частка домогосподарств, яким бракує доходів навіть на забезпечення поточного споживання або вистачає лише на нього, становила 49 %. Тільки 17 % населення, за даними цього опитування, мало змогу заощаджувати, не обмежуючи споживання [1].

Існує також значна недовіра до інститутів фондового ринку, зокрема інвестиційних та пенсійних фондів, страхових компаній. Населення не зацікавлене вкладати у фондовий ринок тому, що такі інвестиції довгострокові та не завжди гарантують збереження вартості вкладень.

Тим не менш, науковці визначають інструменти ринку цінних паперів як потенційно перспективні об'єкти інвестицій для домашніх господарств [2, с. 55]. Згідно Закону України «Про цінні папери та фондовий ринок», інвесторами в цінні папери можуть бути як юридичні,

так і фізичні особи, «які набули права власності на цінні папери з метою отримання доходу від вкладених коштів та/або набуття відповідних прав, що надаються власнику цінних паперів відповідно до законодавства» [3].

Фондовий ринок призначений для акумулювання капіталу з подальшим його перерозподілом у вигляді інвестицій у виробничу і соціальну сферу національної економіки шляхом випуску, придбання і вільного розпорядження цінними паперами їхніми власниками. Український фондовий ринок ці функції виконує не в повній мірі, а в 2016 році ще й відбулося його падіння. Так, за результатами торгів на організованому ринку обсяг біржових контрактів з цінними паперами становив 236,95 млрд. грн., що на 17,2 % менше, ніж у 2015 році [4].

Основна маса заощаджень населення в економічно розвинених країнах трансформується в інвестиції через їх акумуляцію інститутами спільного інвестування (ІСІ), - корпоративними або пайовими фондами. Наприклад, у США вкладниками ІСІ є близько 43 % усіх домогосподарств. В Україні вкладники інститутів спільного інвестування становлять менше 1 % населення [5].

У 2016 році в Україні функціонували 2223 ІСІ, сукупна вартість їх портфеля цінних паперів складає 55,8 млрд. грн. В структурі портфеля найбільшу частку займають акції (54,21 %), на другому місці за часткою знаходяться векселі (28,33 %), третє місце в цій структурі належить облігаціям підприємств, частка яких складає 16,58 % [6].

Фізичні особи-резиденти, як інвестори, найбільшу участь приймають у відкритих ІСІ, їх частка складає біля 73 %. Вартість портфеля цінних паперів домогосподарств в усіх ІСІ є невисокою, вона складає біля 20 млрд. грн. Для порівняння: депозити домашніх господарств на строк більше одного року складають 130 млрд. грн. [1]. Як бачимо, населення віддає перевагу банківським депозитам, які, перш за все, мають вищу дохідність.

З точки зору науковців, українські інвестиційні фонди поки що не досягли такого рівня розвитку, як в економічно розвинених країнах, і повноцінно виконувати інвестиційні функції вони не здатні, насамперед, через нестачу інвестиційних коштів та несприятливий інвестиційний клімат в країні [5, с. 277].

Основні причини низької участі населення на фондовому ринку України, з нашої точки зору, наступні: низька доходність цінних паперів на фондовому ринку (в середньому, 4-5 %); вузькі можливості вибору інструментів для вкладання коштів; недостатня поінформованість населення стосовно переваг і недоліків купівлі-продажу цінних паперів.

Для прискорення процесу трансформації заощаджень населення в інвестиції необхідно удосконалювати нормативно-правову базу функціонування ринку цінних паперів, посилити вимоги до прозорості діяльності й розкриття інформації учасниками фондового ринку, розробити довгострокову програму інформаційного забезпечення та популяризації інвестицій на ринку цінних паперів серед населення.

Важливим аспектом для підвищення ефективності функціонування фондового ринку України та прискорення трансформації заощаджень населення в інвестиції є удосконалення державного регулювання ринку, нагляду та контролю за ним з боку держави. Найбільш актуальними напрямками регулювання фондового ринку ДКЦПФР на сьогоднішній день є забезпечення ефективності перерозподілу залучених інститутами спільного інвестування коштів, удосконалення системи розкриття інформації про діяльність ІСІ, створення ефективного біржового ринку фінансових інструментів, що випускаються інвестиційними фондами.

Література

1. Звіт про фінансову стабільність НБУ у 2016 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.bank.gov.ua>.
2. Петренко І.П. Трансформація заощаджень населення в інвестиції: досвід та проблеми в Україні / І.П.Петренко // Економіка України. – 2014. - № 3(628). – С. 50-61.
3. Закон України «Про цінні папери та фондовий ринок» від 23.02.2006 № 3480-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3480-15>.
4. Інформаційна довідка щодо розвитку фондового ринку України протягом січня-грудня 2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nssmc.gov.ua/activities/annual>.
5. Бороденко Т.М. Сучасні аспекти розвитку інститутів спільного інвестування / Т.М.Бороденко [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ir.kneu.edu.ua:8080/bitstream/2010/4160/.pdf>.
6. Матеріали офіційного сайту Української асоціації інвестиційного бізнесу (УАІБ) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.uaib.com.ua/analituaib/publ_ici_quart.html.